

KỸ THUẬT NUÔI TRĂN

1/Giá trị kinh tế của trăn:

Ngoài việc khai thác trăn làm thực phẩm, con người cũng đã khai thác trăn như một nguồn dược liệu quý.

- Lấy da trăn đem đốt thành than, tán bột rồi trộn lẫn với mỡ, bôi trị ghẻ rất hiệu nghiệm.
- Mật trăn ngâm trong rượu dùng để xoa bóp các vết thương tụ máu, nơi có các khớp bị sưng đau, tác dụng tương đương mật gấu, cùng dùng để chữa mắt sưng, vùng bụng tim đau như có trùng cắn, bộ phận dưới âm hộ trùng ăn lở loét (Danh y biệt lục).

- Thịt trăn làm chà bông cho sản phụ ăn hằng ngày giúp mau chóng lấy lại sức, giảm đau nhứt và tê mỏi (Đỗ Huy Bích, 1979)

- Mỡ trăn chứa nhiều hợp chất béo như palmitin, olein... dùng để trị bệnh ngoài da. (Theo lương y Đinh Bà Luyện và dược sĩ Diệu Phương).

- Xương trăn đem nấu cao uống có tác dụng chữa đau lưng, nhứt xương, nhất là đau cột sống.

- Máu trăn pha với rượu uống có tác dụng bổ máu, chữa bệnh chóng mặt, hoa mắt.

□

2/Đặc điểm:

Trăn thuộc lớp bò sát. Kích thước của trăn thay đổi từ 50cm-10m nhưng đa số có cỡ trung bình và lớn. Ở phần cuối của thân, ngay phía trước hậu môn còn có di tích của đai hông và xương đuôi mà một phần lộ rõ ra ngoài thành 2 cựa giống như cựa gà. Có 2 phổi phát triển đầy đủ mặc dù phổi bên phải dài hơn bên trái. Các xương hàm khớp lồng lèo với nhau và có khả năng cử động linh hoạt, nhờ đó trăn có thể há miệng nuốt được những con mồi rất lớn. Cả hai hàm đều có răng mọc hơi xiên, có răng phía trước dài hơn các răng nằm phía trong và không có nọc độc. Hệ cơ thân rất khỏe, được sử dụng để quấn và giết mồi. Số lượng đốt sống rất lớn, thay đổi từ 300-450 đốt. Màu sắc cơ thể thay đổi tùy loài nhưng thường có những hoa văn hình mạng lưới ở mặt lưng tạo nên màu sắc nguy trang giúp con vật có thể phục kích để rình mồi rất tài tình. Hiện nay trên thế giới có khoảng 22 giống, 80 loài.

Trăn là động vật ưa ẩm và ẩm, chịu được một cách dễ dàng với nhiệt độ cao về mùa hè nhưng chúng rất nhạy cảm với lạnh. Ở các tỉnh phía Bắc về mùa đông trăn phải tìm những nơi kín đáo để trú ẩn qua mùa đông giá rét còn ở đồng bằng Nam bộ, trong mùa khô trăn phải chui rúc mình dưới các lớp cỏ để tránh nóng. Trong suốt thời gian trú đông và trú khô, trăn nằm yên một chỗ, động tác hô hấp không thấy rõ ràng, quá trình trao đổi chất giảm xuống ở mức thấp nhất, và năng lượng cung cấp cho sự sống lúc này chủ yếu là do khối lượng mỡ được tích trữ vào cuối mùa thu hay cuối mùa mưa. Chu kỳ hoạt động ngày của trăn khá rõ nét. Trăn hoạt động chủ yếu về ban đêm còn ban ngày thường tìm những nơi kín đáo để ẩn nấp. Trong chuồng nuôi, chúng ta sẽ quan sát thấy trăn suốt ngày nằm quấn tròn thành một cục, ngủ li bì. Thời gian hoạt động tùy thuộc vào lứa tuổi. Nói chung trăn nhỏ ra kiếm ăn sớm hơn trăn trưởng thành.

3/Làm chuồng nuôi:

Chuồng nuôi là yếu tố quan trọng khi nuôi trăn bởi trăn rất khỏe, nếu nó chui được đầu thì sắt 8-12 li đều bị trăn bẻ gãy.

Chuồng có thể làm bằng gỗ thanh, nan tre, sắt, lưới mắt cáo... có khe, lỗ rộng từ 1-2,5cm (tùy loại trần nuôi) để tiện vệ sinh và không cho trần chui ra ngoài.

Kích thước ô chuồng cao 0,6-0,7m, rộng 0,5-0,6m, dài 24m. Với diện tích này có thể nhốt các loại trần theo số lượng: trần sơ sinh 0,5kg/con nhốt 8-12 con, từ 0,7-2kg/con nhốt 5-7 con, từ 2,5-5kg nhốt 3-4 con, từ 5kg trở lên nhốt 2-3 con.

Nơi có điều kiện đất rộng nên làm chuồng kết hợp với khu vườn rừng chắn thả, có rào lưới sắt tráng kẽm chắc chắn.

4/Giống nuôi:

- Trứng giống sau khi ấp 53-55 ngày nở ra trần giống. Nuôi chúng bằng thức ăn: gà con mới nở, chuột nhỏ, chim cú nhỏ. Khoảng 3-5 ngày dùng gà con hoặc chuột sống nhử cho trần đớp ăn, kéo lên thả ra ngoài cho trần đớp môi, sau đó bắt đỡ nhẹ thả vào chuồng.

- Cứ 3-5 ngày lại cho trần con ăn một lần: có lần trần lớn, bắt môi thả ra ngoài cho nuốt xong lại ăn tiếp con thứ 2. Số lượng cho ăn tăng thêm theo tuổi nuôi, 2 tháng tuổi cho ăn 2 con gà hoặc chuột nhỏ, 3 tháng tuổi có thể cho ăn 3 con gà nhỏ, sau thời gian 7-10 ngày không cho thức ăn vào chuồng, trần tranh nhau ăn sẽ cắn nhau, làm trần bị thương, sinh bệnh□

Phải có máng chứa nước cho trần uống hoặc tắm mình vào nước cho dễ lột da. Thường ngày phải dọn sạch phân trong chuồng, số phân hàng ngày thải ra không nhiều, phân khô, ít gây mùi hôi, khoảng 5-7 ngày xả ít nước hoặc đưa trần ra tắm trong chậu nước, cho trần dạn người và sạch sẽ.

Trần giống nuôi sau 4-5 tháng thì dài khoảng 0,8m nên chọn nuôi riêng thành trần thịt.

5/Kỹ thuật nuôi:

Thức ăn cho trần chủ yếu là những động vật có máu nóng (gà, vịt, chim cú non..., thú có guốc nhỏ (thịt heo, bò, dê, cheo mễn...), các loài gặm nhấm (thỏ, chuột...)□
Nước là một yếu tố cần thiết cho đời sống của trần, tuy rằng nhu cầu không nhiều và thường xuyên vì lượng nước có trong thức ăn đã đủ cho nhu cầu cơ thể. Sau khi ăn xong, trong quá trình tiêu hoá trần cần uống nước. Những ngày nóng bức và đặc biệt khi sắp thay da trần tắm mình trong nước. Nước giúp nó lột xác mau chóng và dễ dàng hơn; thiếu nước lớp vảy sừng thường bị sát khó bong. Vì vậy, trong chuồng nuôi cần thiết phải có một chậu nước cho trần□

5.1. Nuôi trần thịt:

Trần con từ 1 tháng tuổi đến 0,5kg, 1 tuần cho ăn 1 lần, hết 0,5kg thức ăn trong 1 tháng.

Trần từ 1 – 5kg cho ăn 2-3 lần/tháng, mỗi lần từ 1-1,5kg thức ăn.

Trần từ 6-10kg cho ăn 2 lần/tháng, mỗi lần cho ăn từ 1,5-1,7kg thức ăn.

Trần trên 10kg, cứ 8-20 ngày cho ăn 1 lần, mỗi lần từ 3-5kg thức ăn.

Ngoài ra, còn cần chú ý bổ sung thêm các loại vitamin B1, B6, B12, C, A, D, E, PP... hoà vào nước cho uống sau mỗi lần trần ăn hoặc uống trực tiếp.

5.2. Nuôi trần sinh sản:

Thông thường trần sống đơn độc. Chỉ đến mùa sinh sản những con trần đực và trần cái mới tìm đến nhau. Mùa phối giống của trần từ tháng 10 đến tháng 1 năm sau. Thời gian phối tốt nhất là tháng 11-12. Trước mùa phối giống 1 tháng cho con cái ăn thật no để có đủ dinh dưỡng tích mỡ và tạo trứng.

Tuổi trần phối giống là 28-30 tháng tuổi. Khi trần cái muốn giao phối thường tiết ra mùi đặc hiệu để dụ con đực. Lúc này thả trần đực khoẻ mạnh có trọng lượng bằng hoặc to hơn vào, chúng xoắn xuýt, giao phối với nhau 1-3 giờ. Nên cho phối kép để đảm bảo trứng thụ thai và có tỉ lệ nở cao □

Trần cái mang thai từ 120-140 ngày. Trong thời gian trần cái có chửa không cho ăn hoặc cho ăn mỗi lần một ít để tránh chèn ép trứng.

Khi chuẩn bị đẻ, con cái bò đi bò lại trong chuồng, đào đất, tìm chỗ trứng, có rơm, cỏ khô để đẻ. Có thể làm ổ đẻ cho trần bằng bao xác rắn đựng trấu cài đặt vào một góc chuồng, nơi yên tĩnh, tránh gió lùa...

Mỗi lần trần cái đẻ từ 10-100 quả trứng. Sau khi đẻ hết trứng vào ổ, trần cái tự cuộn tròn lại trên trứng để ấp. Khi trần ấp nên kiểm tra vài lần, nếu thấy các quả trứng to đều, trắng, khô ráo, vỏ láng bóng là trứng tốt; những quả quá to hay quá nhỏ, vỏ xin vàng... là trứng hỏng phải loại bỏ □

Thời gian ấp trứng 53-55 ngày thì nở. Trần con tự mổ vỏ trứng chui ra. Sau 1-2 ngày có những con trần yếu không tự mổ vỏ chui ra, phải đem thả những quả trứng này vào nước ấm kích thích để trần con tự mổ vỏ chui ra. Còn quả nào chưa nở, ta hỗ trợ bằng cách xé vỏ dài 1cm, lần tìm đầu trần con nhẹ nhàng kéo ra. Trần mới nở dài 50-60cm, nặng 80-140g □

Trần con sau khi nở có thể tự sống 3-5 ngày bằng khối noãn hoàng tích ở trong bụng. Sau thời gian này, bụng trần con xẹp lại, da nhăn nheo và lột xác đầu tiên. Trần khoẻ mạnh bình thường cho ăn 4-5 lần/tháng, trần yếu cho ăn 10 lần/tháng. Thức thích hợp thịt lợn nạc, thịt bò, trâu, dê... tươi ngon thái nhỏ.

Cách cho trần con ăn: Dùng một qua nhỏ vót tà đầu ghim vào miếng mồi, tai trái cầm đầu trần, tay phải cầm que đưa thức ăn vào miệng trần. Không được chọc que vào sâu trong họng để gây thương tích. Sau khi đã cho mồi vào miệng trần, không được rút ngược que mà gạt ngang que về phía mép trần, để miếng mồi lại. Trong quá trình thao tác cần phải hết sức nhẹ tay để tránh làm gãy răng hoặc đánh rơi trần từ trên cao xuống đất.

5.3.Cách phân biệt trần đực, trần cái:

Cũng giống như các loài rắn khác, việc phân biệt một con trần đực với một con trần cái thật không đơn giản vì chúng có hình dạng và màu sắc gần giống nhau, mặt khác chúng lại có cơ quan sinh sản nằm bên trong cơ thể nên rất khó phân biệt. Thường rắn đực có đuôi dài hơn và phần đầu của đuôi (nơi tiếp giáp với hậu môn) hơi phình ra, trong khi ở con cái thì hơi thắt lại. Kích thước và trọng lượng của trần đực cũng thường nhỏ hơn trần cái, số vây bụng ít hơn nhưng có đuôi dài và số lượng vây đuôi nhiều hơn. Trần đực có 2 mấu ngựa nằm hai bên khe huyết trông tục như chiếc cựa chân gà, có lẽ là cơ quan dùng để kích thích trần cái khi giao phối.

□

□Trần đực: Thân thon dài, có 2 cựa dài ở hai bên hậu môn lộ ra ngoài, vây hậu môn to, chóp vây tù. Vây quanh hậu môn nhỏ xếp xít nhau, ấn mạnh tay vào hai bên huyết thấy cơ quan giao cấu lộ ra.

☐Trăn cái: Thân to mập, cựa hai bên hậu môn ngắn, nằm ẩn sâu bên trong. Vẩy quanh hậu môn to, xếp không sát nhau, không thấy có cơ quan giao cấu.

Lưu ý:

- Trăn nuôi lúc đói, lột xác, đang ấp trứng... thường rất hung dữ, chúng rất nhạy cảm với các loại mùi thuốc lá, hành, tỏi, dầu sả... nên cần tránh những mùi này. Nhưng nếu trong trường hợp bị trăn cắn, bạn chỉ việc nhét một nhúm thuốc rê vào miệng, lập tức trăn sẽ nhả ra☐

- Trăn nuôi khi ăn no rất hiền, thích vuốt ve, cõng bẻ, về mùa hè rất thích tắm nước. Vì vậy, trong chuồng, khu chăn nuôi ngoài máng, chậu uống, cần có chậu to hoặc xây bể để khi nóng bức trăn bò vào tắm...

- Trăn lột xác vào mùa hè, trăn non lột nhiều lần hơn trăn già. Lúc sắp lột xác trăn có màu da sẫm hơn, hai mắt trở nên đục mờ, ngừng ăn, tìm chọn những nơi có nước, gần nước để nằm. Thời gian lột xác thường kéo dài từ 1-2 tuần.